

SIKAVILDTET (*Cervus nippon*) I DANMARK

AF EGON BENNETSEN

DANSKE VILDTUNDERSØGELSER
HEFTE 25
VILDTBIOLOGISK STATION 1976

DANSKE
VILDTUNDERSØGELSER

HEFTE 25

Egon Bennetsen

SIKAVILDTET (*Cervus nippon*) I DANMARK

(The Sika Deer (Cervus nippon) in Denmark)

Meddelelse nr. 130 fra Vildtbiologisk Station

1976

KALØ · RØNDE

Indholdet af dette hefte
må kun citeres
med angivelse af kilden

Under redaktion af Birger Jensen

Forsideillustration af Jeppe Ebdrup

Indholdsfortegnelse

Indledning	5
Alment om sikavildt	5
Metode og materiale	7
De danske sikabestandes etablering og udvikling	8
Perioden 1900-1919	8
Perioden 1920-1939	14
Perioden 1940-1959	15
Perioden 1960-1975	16
Status over sikavildtet i Danmark	17
Bestandenes størrelse og fordeling pr. 1. april 1974	17
Fritstående bestande	17
Hegnede bestande	19
B. Alex-Hansens bestandsopgørelser 1945-1970	21
Spredning af sikavildt fra de faste bestande	21
Jagten på sikavildt	23
Jagtloven	23
Vildtudbyttestatistikken 1941/42-1973/74	23
Spørgebrev for jagtsæsonen 1972/73	24
Biologi	26
Vægt	26
Gevirudvikling	28
Forplantning og kønsforhold	28
English summary	29
Litteratur	31

Fot. Egon Bennetsen

Indledning

Som specialeopgave til naturvidenskabelig embedseksamen har jeg foretaget en undersøgelse over sikavildtet i Danmark. I det foreliggende hæfte fremlægges de oplysninger, der vedrører de danske sikabestandes etablering og udvikling samt jagten på sikavildt. Herved slutter det sig til en række tidligere hæfter i serien Danske Vildtundersøgelser, der har beskæftiget sig med danske vildtarters forekomst og jagtlige udnyttelse.

Det bærende element i det materiale, der ligger til grund for hæftet, har været den store mængde informationer, som en lang række personer har forsynet mig med. Disse mennesker har, uden undtagelse, svaret på mine henvendelser med stor beredvillighed, og jeg vil gerne bringe dem alle en varm tak herfor.

En særlig tak rettes til dr. H. Strandgaard for vejledning og hjælp med specialet og til skovfoged H. Hvid Kristiansen, Sdr. Omme, med hvem jeg har haft mange interessante diskussioner angående hjortevildt. Mag. Birger Jensen har foretaget en kritisk redaktion af manuskriptet og viceskoleinspektør A. Finnerup, Oksbøl, har velvilligst gennemlæst det.

Sidst, men ikke mindst, en tak til B. Alex-Hansen, København, som med sine artikler i Dansk Jagttidende, inspirerede mig til denne undersøgelse og velvilligt stillede materiale til rådighed.

Alment om sikavildt

Sikavildtet (*Cervus nippon*), også kaldet sikadyr, sikahjort eller blot sika, er en hjorteart, der er ret nær beslægtet med kronvildt. I modsætning til dette er sikavildt dog et fremmed faunaelement, som indførtes til Danmark og udsattes med jagt for øje i år 1900.

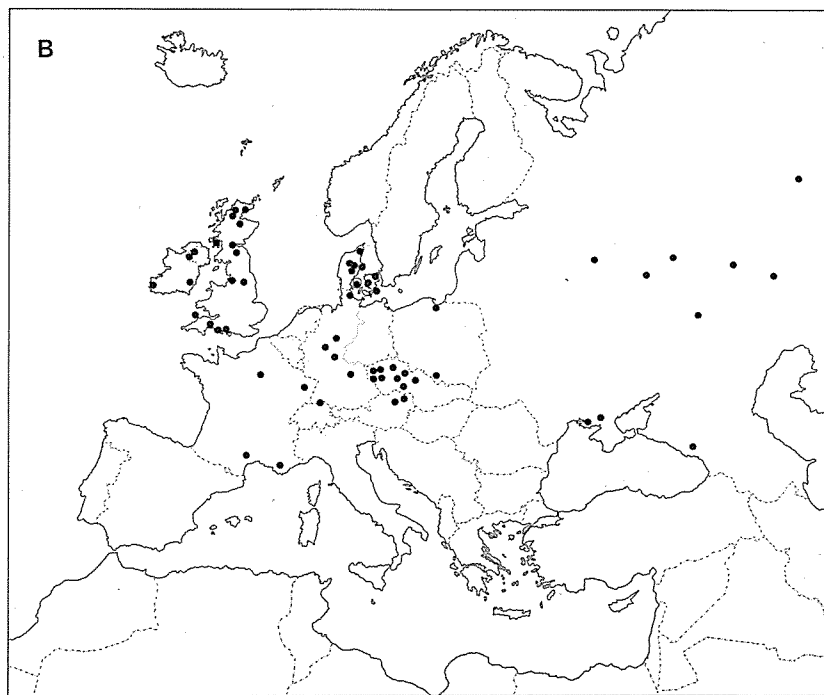
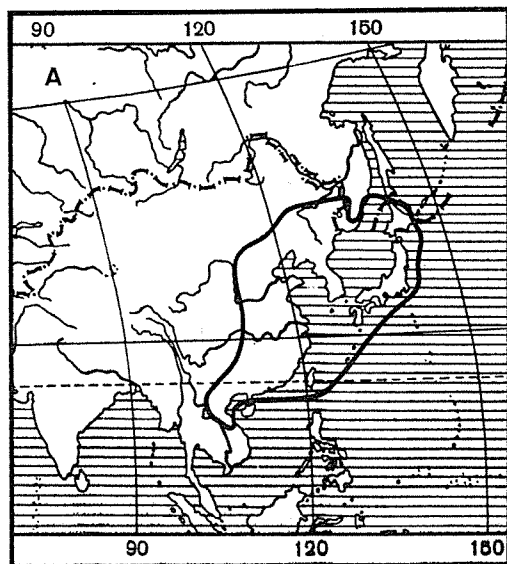
Sikaens oprindelige udbredelsesområde er Østasien, nærmere betegnet en del af USSR, Korea, Østkina, Nordvietnam, Formosa og Japan (fig. 1A). Her fandtes tidligere en række racer af sika, men en del af disse er i dag udryddet, eller på randen af udryddelse, i hvert fald i fri vildtbane (Fisher et al. 1969), ligesom der i tidens løb har fundet en opblanding sted af de oprindelige racer (Glover 1956).

Udover Østasien findes sika i dag fritstående i en række lande Jorden over, foruden i et stort antal dyrehaver. Nedenfor er sammenstillet oplysninger om forekomst af fritstående bestande i nyere tid, specielt i Europa (fig. 1B).

Storbritannien og Irland: Sika udsattes første gang i 1860, og der findes nu mange bestande her (Whitehead 1964, Clarke 1974, Crichton 1974).

Fig. 1.A: Sikavildtets oprindelige udbredelse i Østasien (Heptner og Naumov 1966) og B: Fritstående bestandes nuværende udbredelse i Europa, jvf. tekst.

Fig. 1.A: The original distribution of Sika deer in East Asia (Heptner and Naumov 1966) and B: Present distribution of free-ranging herds in Europe (cf. text).

USSR (europæiske del): Ca. 10 bestande med over 3000 stk. (Heptner 1966, Zjirnov et al. 1975).

Polen: To bestande på henholdsvis ca. 260 og en halv snes (Suminski 1968).

Vesttyskland: Seks bestande med i alt ca. 1000 stk. (Ueckermann 1972).

Frankrig: Enkelte bestande på tilsammen måske et par hundrede stk. (B. Boisaubert in litt. 1976).

Schweiz: Forekomst af strejfvildt fra Vesttyskland og Frankrig (Meylan 1966). Siden 1960'erne en bestand på måske godt 100 stk. i kanton Schaffhausen (Vogelsanger og Hablützel 1974).

Østrig: To bestande på hver ca. 60 stk. (H. Reuss in litt. 1976).

Tjekkoslavakiet: Ni bestande på tilsammen ca. 800 stk. (Kotrly og Kotrly 1975).

I følgende lande er der ikke og har så vidt vides heller ikke været faste bestande af fritstående sika, men enkelte dyr, der er undveget fra dyrehaver m.m., kan forekomme: *Norge, Sverige, Finland* (I. Ahlén in litt. 1976), *Østtyskland* (H. Stubbe in litt. 1976), *Holland, Belgien* (van Haaften in litt. 1976), *Jugoslavien* (J. Cop in litt. 1976).

I *Marokko* fandtes tidligere sika, men bestanden er nu udryddet (Niethammer 1963). På *New Zealand* findes en meget talstærk bestand på Nordøen (Kiddie 1962, Davidson 1973), og i *USA* findes bestande i flere af staterne (Whitehead 1972).

Der er i de forskellige lande udsat forskellige racer af sika, og der har fundet en blanding sted, så det for flere bestandes vedkommende ikke er muligt at angive, hvilken race det drejer sig om. Det angives normalt, at den sika, vi har i Danmark, tilhører den japanske race (*Cervus nippon nippon*), men da sika er indført til Danmark af to eller måske flere gange, og dyrenes herkomst ikke er ganske klarlagt, er det fundet rigtigst ikke her at hæfte noget racenavn på det danske sikavildt.

Metode og materiale

Det materiale, der danner grundlaget for dette hæfte, består hovedsagelig af oplysninger, der er indsamlet ved:

1. Litteraturstudier. Her har B. Alex-Hansens oversigter i Dansk Jagttidende, omhandlende det klovbærende vildts udbredelse, været af uvurderlig betydning.
2. Udsendelse af spørgeskemaer til jægere, som på deres jagttegn havde angivet, at de havde nedlagt sikavildt i 1972/73.
3. Udsendelse af spørgeskemaer til distrikter, der har eller har haft sika.

4. Opfordring i de tre jagtblade til at indsende oplysninger om sika.
5. Anmodning til alle statskov- og hedeselskabsdistrikter i Jylland, om at rapportere observeret eller nedlagt sika.
6. Samtaler med personer, der havde kendskab til sika.
7. Enkelte besøg på en række distrikter med sika. Det gjaldt såvel dyrehaver som fritstående bestande.
8. Observationer af sikavildt ved en række besøg på nogle få revirer, især Frijsenborg ved Hammel, Vognsbølsparken ved Esbjerg og Marselisborg ved Århus.

En række detaljer om de enkelte bestande og angivelse af kilde ved de mange personligt modtagne oplysninger har ikke kunnet medtages i dette hæfte, men er tilgængelige på Vildtbiologisk Station.

De danske sikabestandes etablering og udvikling

Det er en udbredt antagelse, at sikavildtet indførtes til Danmark i år 1900. Det drejede sig om dyr, der blev udsat på godset Svenstrup i Midtsjælland. Ifølge katalogblade fra Zoologisk Museum i København, har man dog her så tidligt som 26 nov. 1891 modtaget en sikahind fra Zoologisk Have i København, og i 1893 fik man en hjort herfra. Det har ikke været muligt at få yderligere oplysninger om disse første dyr i Zoologisk Have, men det må betragtes som en kendsgerning, at der befandt sig sikavildt i Danmark mindst en halv snes år tidligere end man normalt angiver. Såvidt vides, er der dog ikke anvendt dyr fra Zoologisk Have i København til at grundlægge andre bestande her i landet.

I det følgende beskrives den udvikling, der er sket i vore sikabestande, fra den første udsætning i år 1900 og op til i dag.

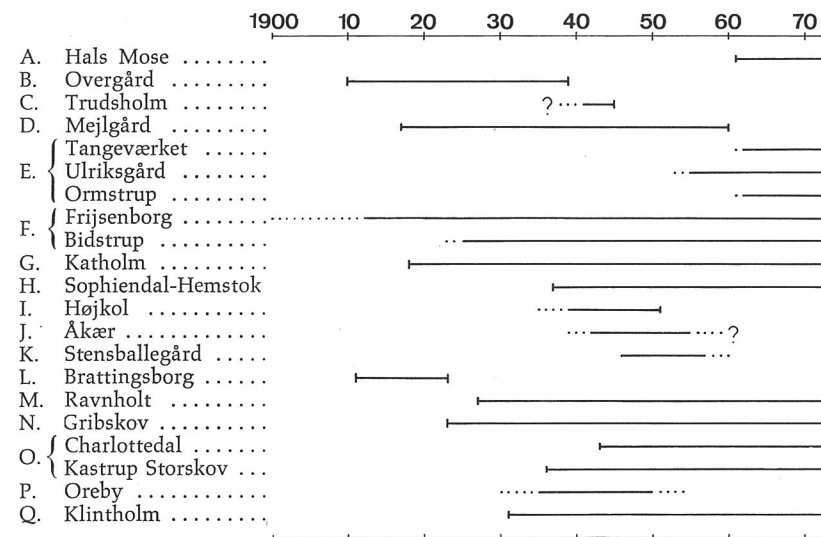
På fig. 2 er indtegnet alle de bestande - tidligere og nuværende, frie og hegnede - der foreligger oplysninger om. Navnene på distrikterne, hvortil numre og bogstaver refererer, fremgår af tabel 1 og 2, som i øvrigt viser bestandenes kronologiske udvikling i skematisk form. På fig. 3 er vist de forskellige bestandenes oprindelse, så vidt det har været muligt at spore dem.

Perioden 1900-1919

Sikavildtet blev, som ovenfor omtalt, indført til Danmark som dyrehavevildt og jagtobjekt i året 1900 på Svenstrup. Der blev indført 1 hjort og 1 hind, men man kan ikke fra godsets side give sikre oplysninger om dyrenes herkomst. Skovfoged N. E. Jensen, Beder, har imidlertid oplyst, at hans far, der på dette tidspunkt var ansat på

Svenstrup, hentede dyrene i Sverige. I »Jagthåndbogen« (1945), skriver K. Scheel: »Det (sikavildtet) er indført her til Landet ca. Aar 1900, vist nok fra Irland, hvor der skal findes en stor Bestand«. At sikavildtet på Svenstrup i sin tid kom fra Irland - eventuelt over Sverige - er absolut en mulighed. Allerede i 1860 indførtes sika - 1 hjort og 1 hind - til Powerscourt Park, Enniskerry, og herfra udsattes fra 1874 sika i en lang række dyreparker i Storbritannien (Whitehead 1964). Der skulle her være tale om den japanske race: *Cervus nippon nippon*. På Svenstrup formerede sika sig godt i den 35 ha store dyrehave, og den første hjort blev skudt i 1903. I 1908 var der 15 stk. I 1948 nedlagde man midlertidigt dyrehaven, og i tidsrummet 1903-1948, altså 45 år, er der solgt 99 stk. levende og skudt ikke færre end 425 stk. - i alt 524 stk. Som det fremgår af fig. 3 har Svenstrup været en af hovedleverandørerne af sika til andre danske distrikter. I 1972 og 1973 er sikavildtet genindført til Svenstrup. Der udsattes 2 stk. hvert år.

Kun ganske få år efter at den første bestand af sika i dyrehave etableredes, blev den første fritstående bestand grundlagt, og det skete på godset Frijsenborg ved Hammel. Alex-Hansen (1946) angiver, at sika udsattes her i 1905-1910, og at det skete i flere tempi. Lensgreve T.

Tabel 1. De fritstående sikabestandes kronologiske udvikling (sml. fig. 2). Fuldt optrukne linier angiver eksisterende bestande, stiplede usikker forekomst.

Table 1. The existence and development of free-ranging Sika deer populations in Denmark (cf. Fig. 2).

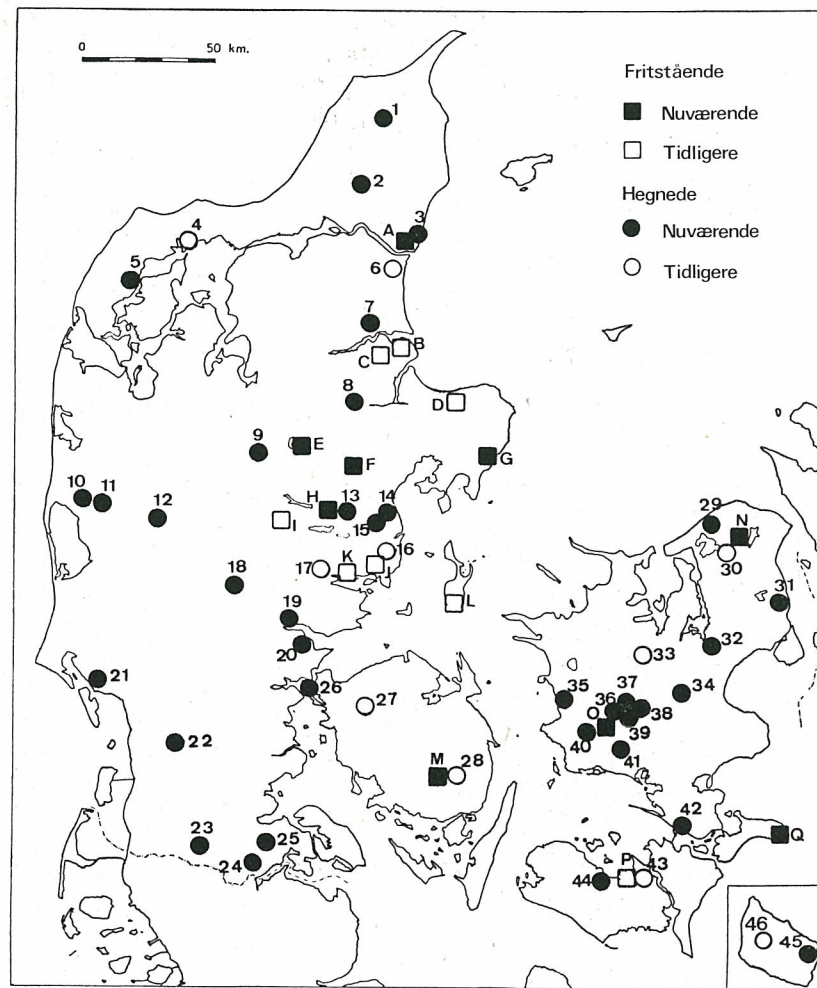
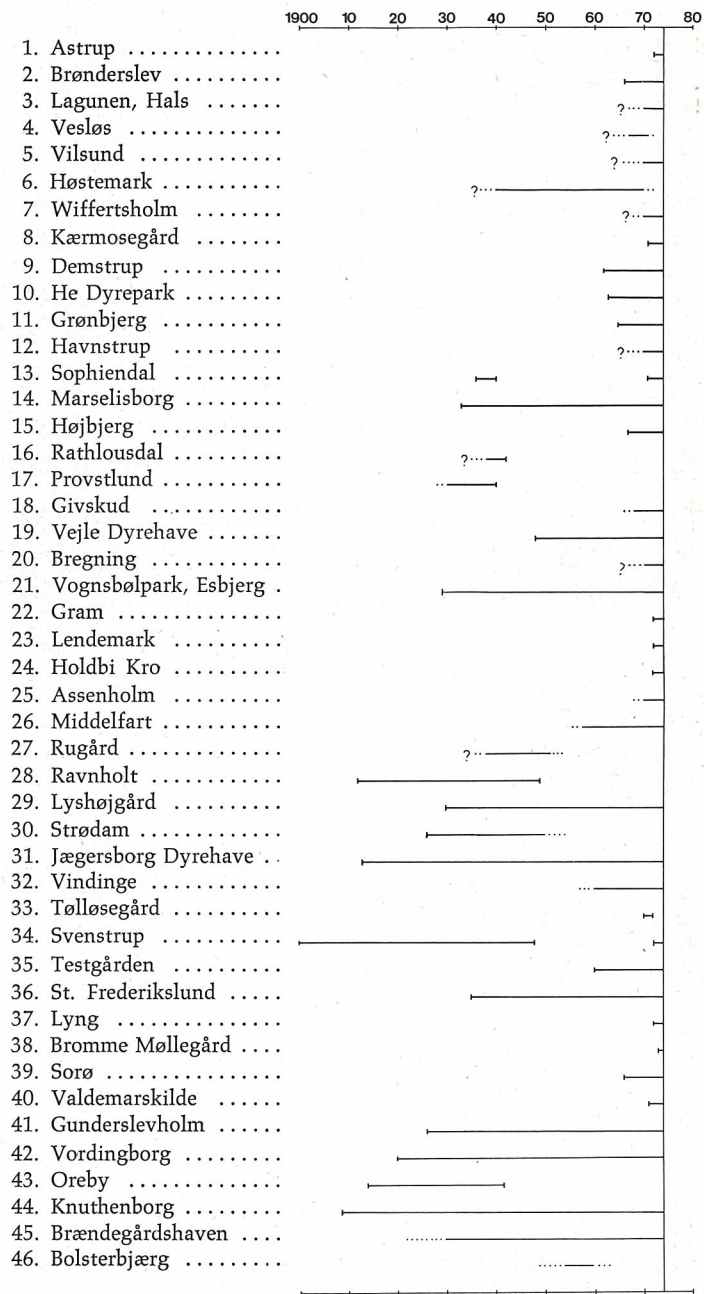

Fig. 2. Bestande af sikavildt i Danmark siden 1900 (sml. tabel 1 - 2).

Fig. 2. Distribution of Sika deer populations in Denmark since 1900 (cf. Tables 1 and 2). Squares show free-ranging herds, circles enclosed. Filled signatures show present occurrence, open previous.

Tabel 2. De hegnede sikabestandes kronologiske udvikling (sml. fig. 2). Fuldt optrukne linier angiver eksisterende bestande, stiplede usikker forekomst.

Table 2. The existence and development of enclosed Sika deer populations in Denmark (cf. Fig. 2).

Wedell angiver året 1912. Ingen af disse to kilder oplyser, hvorfra sikavildtet kom. En tredje kilde, tidligere revirjæger Andersson, Frijsenborg, mener at afdøde lensgrevinde Frijs har fortalt, at sika udsattes på Frijsenborg omkring århundredskiftet, og at dyrene stammede fra Hagenbecks dyrepark i Hamburg. Måske er der først udsat sika fra Hagenbeck og senere suppleret op med dyr fra Svenstrup, som er eneste sandsynlige leverandør inden for landets grænser på det pågældende tidspunkt. Den første hjort skulle være skudt i 1914. Inden man i 1924 på grund af store vildtskader begyndte at bortskyde kron- og dåvildtet på Frijsenborg, fandtes der ifølge revirjæger Andersson meget store bestande af vore tre store hjortearter, nemlig: Sikavildt ca. 150 stk., kronvildt ca. 350 stk. og dåvildt ca. 500 stk. Kronvildtet forsvandt ca. 1930 og dåvildtet ca. 1942. Sikavildtet fik imidlertid lov til at blive og er i dag, tillige med råvildt, det eneste hjortevildt, der står fast på Frijsenborg. Frijsenborgbestanden er i dag vor ubetinget største, idet den tæller ca. 200 stk. (Hvor intet andet er nævnt, er de opgivne størrelser forårsbestanden pr. 1. april).

En anden udsætning, som sammen med den på Svenstrup fik afgørende betydning for oprettelsen af nye bestande, fandt sted i 1909 på godset Knuthenborg på Lolland. Der blev udsat sika i dyrehaven, som er beliggende i den store park, efter at man i 1907 havde opgivet at holde dåvildt (Alex-Hansen 1946). Dyrene kom fra Hagenbeck, men om deres race oplyses intet. Sika fra Hagenbeck, som i 1893 blev udsat i en dyrehave ved Arnsberg i Nordrhein-Westfalen, synes at have været af blandet oprindelse, men sika, ligeledes fra Hagenbeck, der blev udsat ved Buckhagen syd for Flensborg i 1928, skulle være af ren japansk race (Rocholl 1967). Som det fremgår af fig. 3, har Knuthenborg tillige med Svenstrup sandsynligvis, direkte eller indirekte, været eneste leverandør af sika til alle øvrige danske bestande muligvis med undtagelse af Frijsenborgbestanden og dens afledninger: Bidstrup og Ormstrup - Tange.

1910 udsattes sikavildt i fri vildtbane på godset Overgård ved Mariager Fjord. Det har ikke været muligt at få oplysninger om dyrenes herkomst, men tidspunktet taget i betragtning, har det formodentlig drejet sig om dyr fra Svenstrup. Beskydningen var særdeles nænsom, og der oparbejdedes en stor og kraftig stamme (Alex-Hansen 1946). Det oplyses, at der i tiden 1910-24, kun blev skudt 3 stærke hjorte og 4 hinder og kalve på selve godset. Derimod blev der skudt en del sika, når de svømmede over Mariager Fjord, og en del blev nedlagt i Visborggård-skovene. Ved et ejerskifte blev det besluttet at bortskyde bestanden, og den sidste hjort blev skudt i 1939.

På det nærliggende gods Trudsholm har der også været en lille bestand, men hvornår den blev grundlagt og senere forsvandt, vides der meget lidt om; dyrene var dog skudt bort allerede inden 1945.

På Samsø blev der på godset Brattingsborg udsat 1 hjort og 2 hinder 23. nov. 1911. På grund af den skade, dyrene forvoldte, blev det besluttet at bortskyde bestanden, og den sidste sika blev skudt i 1923.

På Høstemark i det nordøstlige Himmerland blev der også tidligt udsat sika, antagelig før 1920. Bestanden er nu helt bortskudt.

På godset Ravnholt på Fyn blev der i 1912 udsat 1 hjort og 3-4 hinder i dyrehaven på 100 ha. Disse dyr kom fra Svenstrup. Da bestanden var på sit højeste, var den på ca. 60 stk., men på grund af sommerskrælning på ask, blev det besluttet at skyde bestanden væk, og den sidste sika i dyrehaven blev skudt i 1949. På Ravnholt fandtes desuden en stor bestand af fritstående sikavildt. Denne bestand blev grundlagt med 2 hjortekalve og 2 hinder fra Svenstrup i 1927. I 1945 var der ca. 80 stk., men på grund af den skade, de forvoldte på skoven, begyndte man at bortskyde dem. Man skød imidlertid kun 40 stk. i årene 1945-1953, men alligevel forsvandt bestanden sporeløst, og nu findes kun en enkelt gammel hind tilbage. Det bemærkelsesværdige er, at heller ikke uden for distriktet, er der skudt sika i nævneværdigt omfang.

Bestanden i Jægersborg Dyrehave, som stadig opretholdes, blev grundlagt i 1913, hvor der udsattes 4 stk. fra Svenstrup og senere nogle få fra Knuthenborg. Bestanden har tidligere været oppe på 70 stk., men tæller nu kun ca. det halve.

At det var adskillige sika, der blev udsat på Knuthenborg i 1909, underbygges af, at der fra denne bestand blev leveret ikke færre end 10-12 stk. til nabogodset Oreby så tidligt som i 1915-16. De blev udsat i en dyrehave på 300 ha, hvor der også fandtes 100 stk. dåvildt. I 1941-42 blev dyrehaven nedlagt, men på det tidspunkt var sikavildtet brudt ud. Der var blandt andet skudt en hjort uden for hegnet i 1935. Der etableredes en fritstående bestand i et samlet skovkompleks på ca. 1200 ha, og her blev der gennem årene skudt nogle få stykker. Til sidst, omkring 1950, var der kun 4 hinder tilbage. Af disse skød skovfogeden de 3, og den fjerde forsvandt og blev aldrig set siden.

På Mejlgaard blev der, på trods af at der ikke fra godsets side blev foretaget udsætning, observeret sika i 1917-18. Sandsynligvis er dyrene indvandret fra Frijsenborg eller Overgård. Fra 1919 og indtil 1960, da den sidste hjort blev nedlagt, er der hvert år skudt enkelte dyr. Godset er siden blevet hegnet, og i 1974 blev der udsat 1 hjort og 1 hind; men disse dyr er, såvidt vides, senere omkommet.

Den næststørste bestand af sika findes i dag på godset Katholm ved

Grenå. Den tæller ca. 100 stk. og blev grundlagt i 1918 med 1 hjort og 2 hinder fra Svenstrup. Første hjort blev nedlagt i 1925. Katholm er kendt for sine trofæmæssigt meget stærke hjorte, og bl.a. det bedste gevir af frilandsvildt, der er bedømt, er netop fra Katholm. Bestanden har næppe nogensinde været større end nu.

Perioden 1920-1939

I 1920 blev der grundlagt en bestand i Vordingborg. Det vides ikke, hvorfra dyrene kom. Fra denne bestand er der i de senere år blevet solgt mange dyr til andre dyrehaver, især på Sjælland.

Medens de to store fritstående bestande i Jylland, Frijsenborg og Katholm, blev grundlagt i løbet af den første 20-års periode, blev to andre stammer, der siden har vist sig livskraftige, grundlagt på Sjælland i den anden 20-års periode. Det drejer sig om bestandene i Gribskov og i skovene på Vestsjælland.

Til Gribskov kom sikavildtet i 1923, idet der dette år blev udsat 2 hjorte og 8 hinder på Esrum distrikt. I 1925 indkøbtes yderligere 1 hjort og 2 hinder, som blev udsat samme sted. Alle dyrene kom fra Knuthenborg. Første hjort blev skudt i 1928 og i tiden 1928-1943 blev der nedlagt 83 stk., fordelt på 44 hjorte og 39 hinder (Alex-Hansen 1946). Bestanden har på et tidspunkt været Danmarks største, idet den angives at have været oppe på 225 stk. i 1946. Man har siden skudt bestanden meget ned på grund af den skade, dyrene forvoldte i skoven, og i begyndelsen af 1960'erne var der kun ganske få tilbage. Nu viser bestanden opadgående tendens og består måske for øjeblikket af 40-50.

Efterhånden som bestanden på Frijsenborg voksede, bredte den sig samtidig noget. Nogle dyr nåede således Bidstrup, hvor der angives at have været sika de sidste 50 år. Det skal bemærkes, at Frijsenborgskovene i nord faktisk er sammenhængende med Bidstrups sydlige skove, så den ekspansion, der er tale om, er af ret beskedent omfang.

I 1926 blev der udsat 2-3 stk. sika fra Knuthenborg i dyrehaven på godset Gunderslevholm i Sydvestsjælland. Først i 1937 blev den første hjort skudt. Der findes i dag en pæn bestand på ca. 40 stk. Denne udsætning fik dog som omtalt nedenfor en betydning, der rakte ud over godsets egen sikabestand.

I 1929 etableredes der en lille dyrepark på ca. 3 ha i anlægget Vognsbølparken umiddelbart nord for Esbjerg. Her blev der udsat sika fra Knuthenborg: 1 hind og 2 kalve, og noget senere 1 hind fra Svenstrup. Det er meget stærkt sikavildt, der står i parken, og tiendere er ikke noget særsyn.

Omkring 1930 blev der grundlagt en privat dyrehave på Lyshøjgård i

Nordsjælland og samtidig fandtes der sika i private dyrehaver på Rugård på Fyn, på Provstlund ved Horsens og på Strødam ved Hillerød. De 3 sidstnævnte er nu nedlagt.

I 1920'erne blev så vidt vides også en bestand i Brændegaardshaven på Bornholm grundlagt. Hvorfra dyrene kom er uvist. Denne bestand er den eneste på Bornholm på nuværende tidspunkt.

I Marselisborg Dyrehave syd for Århus blev en bestand grundlagt i 1933 med 11 stk. fra Svenstrup. Den er for tiden på en snes stykker.

Til godset St. Frederikslund på Midtsjælland indførtes sikavildtet i 1935, hvor der i dyrehaven blev udsat sika fra Svenstrup. Der fandtes nu sikavildt i dyrehaver både på St. Frederikslund og Gunderslevholm, og året efter, i 1936, kom der også fritstående sika i det store skovkompleks mellem disse to godser. 3 stk., som var brudt ud af dyrehaven på Gunderslevholm, slog sig ned i Kastrup Storskov, hvor de dannede grundlaget for den fritstående bestand i Vestsjælland; en bestand som, foruden i Kastrup Storskov, også findes i Charlottedal - Valbygård - Falkenstein - komplekset. Hertil nåede de første dyr i 1943.

I 1936 udsattes der sikavildt under hegn på godset Sophiendal nordvest for Skanderborg. Der kom 2 hjorte og 2 hinder fra Marselisborg og 1 hjortekalv og 3 hindkalve fra Svenstrup. Allerede i 1937 var dyrene brudt ud af dyrehaven, og disse dyr formerede sig siden til en bestand, som har talt op til 80 stk. Dyrene stod foruden på Sophiendal også i skovene syd for Ravnsø. Bestanden synes at have været for nedadgående i de senere år, men så sent som i 1969, blev der set 13 i én rudel. Bestanden er i dag næppe over 30 stk.

På nogenlunde samme tid, 1935-1937, blev der udsat 5 stk. på det umiddelbart vest for liggende skovdistrikt Højkol. Lige så mange dyr kom tilløbende, antagelig fra Sophiendal, gennem Ry Sønderkov. I 1945 var der 12 stk., men de var alle skudt væk før 1951.

I 1932 fik Møn en fritstående bestand, idet der dette år blev udsat 1 hjort og 2 hinder fra Svenstrup på godset Klintholm. Bestanden har her tidligere været oppe på 60 stk., men nu er der kun 4-6, og såvidt vides er det alle hinder.

Perioden 1940-1959

Medens der i de to foregående 20-års perioder, var blevet grundlagt en mængde sikabestande - heriblandt alle de vigtigste - skete der meget lidt på dette område i de næste 20 år.

På godset Rathlousdal syd for Århus fandtes en dyrehave, som blev nedlagt omkring 1942. 3 stk. sika - 1 hjort og 2 hinder - blev da lukket ud og dannede formentlig grundlaget for den bestand, der opstod på

godset Stensballegård ved Horsens Fjord. Her synes sika at optræde første gang omkring 1946, og det drejede sig om 1 hjort og 3 hinder. I løbet af få år var bestanden oppe på ca. 20 stk., og man begyndte at beskyde den ret intensivt. Sidst i 1950'erne forsvandt de sidste sika fra Stensballegård. Samtidig havde man sika på nabogodset Åkær, og også her var det fritstående. Bestanden var allerede under krigen på mindst 11 stk., så det kan næppe være dyrene fra Rathlousdal, der har været ophav til den. Bestanden fra Åkær mentes at være forsvundet i løbet af 1950'erne, men så sent som i 1974 blev en gammel hind fundet død.

I 1948 oprettedes en dyrehave i Nørreskov ved Vejle, og heri udsattes 4 stk. sika fra Marselisborg. Siden har bestanden været helt oppe på 40 stk. (1956), men delvis på grund af krybskytteri, findes der for øjeblikket kun ca. 10 stk.

Både i 1955 og 1960 angiver Alex-Hansen, at der findes en mindre bestand i en hegning på Bolsterbjerg Planteskole ved Almindingen. Hvornår den er grundlagt vides ikke, og den blev bortskudt før 1965.

I sidste halvdel af 1950'erne blev de første stykker sikavildt set ved Tange Sø. På Ulriksgård menes de første at være set omkring 1955, og på Ormstrup og i Tangeværkets skov var der sika fra begyndelsen af 1960'erne. Denne bestand formodes i dag at tælle mindst 20 stk. På Ulriksgård er der således set 12 stk. i én rudel i 1974. Der kan næppe være tvivl om, at dyrene, der er kommet tilløbende, stammer fra Frijsenborg. Det harmonerer også godt med, at bestanden på Frijsenborg netop omkring 1959 havde nået en sådan størrelse, at man fandt det nødvendigt at reducere den.

Ved Middelfart findes der i tilknytning til Statshospitalet en hegning med sika. Bestanden her er grundlagt i 1950'erne med dyr fra Vejle Dyrehave.

Perioden 1960-1975

I denne periode er der blevet grundlagt mange private dyrehaver, til dels af meget beskedne størrelse. Man har her udsat sikavildt, der synes at trives udmærket, selv under beskedne forhold. På grund af disse dyrehavers store antal og det ringe antal dyr, der findes i dem, skal jeg ikke komme nærmere ind på den enkelte, men blot henvise til tabel 2.

I nævnte periode er der kun opstået én ny fritstående bestand, nemlig den eneste der er beliggende nord for Limfjorden, nærmere betegnet i Hals Mose og Hals Nørreskov. Dyrene - 6 stk. fra Vejle Dyrehave - blev udsat i Hals Mose i 1961. Dyrene er desværre ved flere lejligheder blevet forvekslet med - og skudt for - råvildt. Hvor mange dyr, der tidligere fandtes, vides ikke nøjagtigt, men bestanden har næppe på noget

tidspunkt talt mere end 10 individer. Det skal blive interessant at følge denne fritstående bestand, der tilsyneladende lever i en velegnet biotop.

For en del bestandes vedkommende har det ikke været muligt at fastlægge etableringstidspunktet, og for en del, der nu er nedlagt, har det heller ikke været muligt at fremskaffe data om, hvornår dette skete. Desuden er der sikkert flere både tidligere og nuværende små dyrehaver med sika, som jeg ikke har fået kendskab til.

Det skal til slut nævnes, at der tidligere har været sika i hvert fald i de zoologiske haver i Aalborg og Odense, samt i Zoologisk Have i København, hvor der i øjeblikket (1975) findes 3 stk., formodentlig af tonkinracen: *Cervus nippon pseudaxis*.

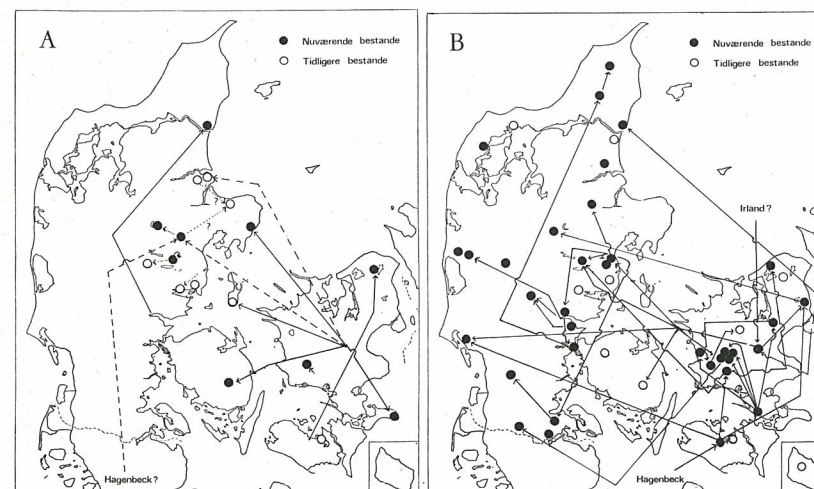

Fig. 3. De danske sikabestandes herkomst. A: fritstående bestande, B: hegnede bestande. Fuldt optrukne pile angiver udsætning fra, stiplede formodet udsætning fra og prikkede formodet indvandring fra.

Fig. 3. Origins of Sika deer populations in Denmark. A: free-ranging populations, B: enclosed populations. Solid lines represent known releases, broken lines presumed releases and dotted lines presumed immigration routes.

Status over sikavildtet i Danmark

BESTANDENES STØRRELSE OG FORDELING PR. 1. APRIL 1974

Fritstående bestande

De fritstående bestandes størrelse og geografiske placering fremgår af fig. 4A. På Ravnholt opgives bestanden kun at bestå af 1 gammel hind

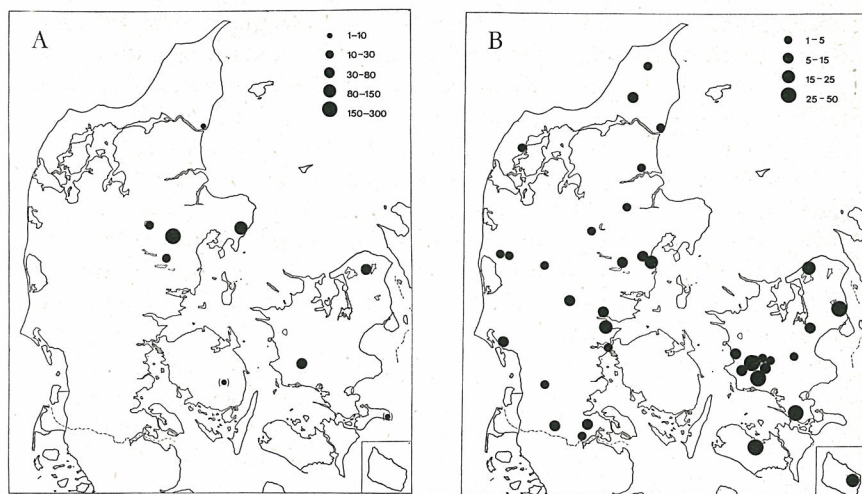

Fig. 4. Bestande af sikavildt i Danmark pr. 1. april 1974. A: fritstående bestande, B: hegnede bestande.

Fig. 4. Sika deer populations in Denmark as on April 1, 1974. A: free-ranging populations, B: enclosed populations.

og på Klintholm af 4-6 hinder. Såfremt dette er korrekt, vil disse bestande uddø, og antallet af fritstående bestande af sika vil blive reduceret til 7.

De fritstående bestandes størrelse pr. 1. april 1974 kan skønsmæssigt anslås til:

Distrikt	Antal	Bestandstæthed pr. 100 ha skov
A. Hals Mose	8	
E. Ormstrup-Tange	20	2,5 stk.
F. Frijsenborg-Bidstrup	200	12,5 stk.
G. Katholm	100	13 stk.
H. Sophiendal-Hemstok	30	5 stk.
M. Ravnholt	1	
N. Gribskov	40	2,5 stk.
O. Vestsjælland	70	4,2 stk.
Q. Klintholm	5	
I alt	ca. 474	

Alt i alt anslås den fritstående bestand i Danmark til ca. 475 stk. pr. 1. april 1974, og dette tal gælder formentlig også pr. 1. april 1975.

Disse 475 fordeler sig med ca. 360 i Jylland

ca. 1 på Fyn

ca. 110 på Sjælland

ca. 5 på Møn

Afskydningen anslås til ca. 80 stk. i 1973/74 i de frie bestande. Dette tal er baseret på oplysninger fra de pågældende distrikter.

Hegnede bestande

De hegnede bestandes størrelse og geografiske placering fremgår af fig. 4B. Bestandene er af vidt forskellig karakter, men de kan stort set deles i 5 kategorier:

a. Offentligt ejede dyrehaver:

14. Marselisborg Dyrehave	19 stk.
19. Vejle Dyrehave	9 stk.
21. Vognsbølsparken, Esbjerg	10 stk.
31. Jægersborg Dyrehave	33 stk.
42. Vordingborg	26 stk.
I alt	97 stk.

d. Private dyrehaver, hvor sika holdes med trofæjagt for øje:

34. Svenstrup	4 stk.
36. St. Frederikslund	35 stk.
40. Valdemarskilde	7 stk.
41. Gunderslevholm	40 stk.
I alt	86 stk.

b. Private dyrehaver med offentlig adgang (fremvisning):

3. Lagunen, Hals	3 stk.
5. Vilsund	2 stk.
10. He Dyrepark	5 stk.
12. Havnstrup	4 stk.
18. Givskud	12 stk.
24. Holdbi Kro	3 stk.
32. Vindinge	13 stk.
44. Knuthenborg	50 stk.
45. Brændegårdshaven	23 stk.
I alt	115 stk.

e. Private dyrehaver, hvor sika holdes mest af interesse og som pryddyr:

1. Astrup	3 stk.
7. Wiffertsholm	5 stk.
8. Kærmossegård	5 stk.
9. Demstrup	3 stk.
11. Grønbjerg	3 stk.
13. Sophiendal	8 stk.
15. Højbjerg	7 stk.
22. Gram	3 stk.
23. Lendemark	8 stk.
25. Assenholm	7 stk.
29. Lyshøjgård	16 stk.
35. Testgården	7 stk.
37. Lyng	2 stk.
38. Bromme Møllegård	2 stk.
39. Sorø	9 stk.
I alt	88 stk.

c. Dyrehaver ved statshospitaler:

2. Brønderslev	7 stk.
20. Bregning	17 stk.
26. Middelfart	5 stk.
I alt	29 stk.

Dette giver pr. 1. april 1974 for hele landet 415 stk. sika i hegnede bestande.

Disse 415 stk. fordeler sig med 143 i Jylland

5 på Fyn

194 på Sjælland

50 på Lolland

23 på Bornholm

Afskydningen har ligget på ca. 70 stk. i 1973/74 i de hegnede bestande, heri medregnet nogle få dyr, der er solgt levende, delvis til udlandet.

	1945		1950		1955		1960		1965		1970		1974	
	F	H	F	H	F	H	F	H	F	H	F	H	F	H
31. Jægersborg Dyrehave		50		40		40		25		35		30		33
N. Gribskov	225		150		60		40		40		35		40	
34. Svenstrup		70		0		0		0		0		0		4
41. Gunderslevholm		?		17		16		12		14		16		40
0. Vestsjælland	40		60		98		65		35		25		70	
36. St. Frederikslund		16		1		7		8		15		7		35
42. Vordingborg		?		?		?		19		28		28		26
A. Klintholm	9		40		60		20		12		5		5	
P. Oreby	7		0		0		0		0		0		0	
44. Knuthenborg		60		50		45		40		50		40		50
45. Brændegårdshaven		9		12		12		15		16		16		23
46. Bolsterbjerg		?		?		5		7		0		0		0
M., 28. Ravnholt	?	25	50		20		1		2		1		1	
27. Rugård		8		6		0		0		0		0		0
6. Høstermark		45		50		40		20		15		5		0
D. Mejlgård	30		25		25		5		0		0		0	
G. Katholm	75		45		40		50		60		75		100	
14. Marselisborg		34		48		43		48		24		21		19
F. Frijsenborg	45		70		75		175		150		200		200	
H. Sophiendal-Hemstok	25		60		80		50		50		25		30	
I. Højkol	12		0		0		0		0		0		0	
21. Vognsbølparken, Esbjerg		?		14		22		22		15		11		10
19. Nørreskoven, Vejle		0		0		0		0		18		10		9
Strejfvildt m.m.									21		50			
I alt	468	317	500	238	458	230	406	216	370	230	416	184	446	249
		785		738		688		622		600		600		695

Tabel 3. B. Alex-Hansens opgørelse over danske sikavildtbestande 1945-1970 samt nærværende undersøgelses opgørelse pr. 1. april 1974 fra de samme distrikter (sml. fig. 2). F: fritstående bestande, H: hegnede bestande.

Table 3. B. Alex-Hansen's estimates of Sika deer populations in Denmark from 1945-1970, and estimates for the same districts from the present study as on April 1, 1974 (cf. Fig. 2). F: free-ranging populations, H: enclosed populations.

B. ALEX-HANSENS BESTANDSOPGØRELSE 1945-1970

For at få et indtryk af de svingninger, der har fundet sted i bestandsstørrelse, såvel på de enkelte distrikter som på landsbasis, er i tabel 3 vist Alex-Hansens opgørelser i tidsrummet 1945-1970. Til sammenligning er anført denne undersøgelses opgørelse pr. 1. april 1974 for de samme distrikter. Angivelserne er, især for de fritstående bestande, omtrentlige tal.

Som det fremgår af tabellen, er der sket store ændringer i bestandsstørrelsen i flere af de fritstående bestande inden for de knap 30 år, oversigten dækker. Den samlede fritstående bestand i Danmark har dog hele tiden ligget mellem knap 400 og 500. De enkelte hegnede bestandes størrelse har også svinget, og den samlede hegnede bestand har ligget mellem godt 200 og godt 300.

Sammenlignes i tabel 3 Alex-Hansens opgørelse for 1970 med nærværende for 1974, er der tale om en fremgang både for de fritstående og de hegnede bestande. Herudover er der i samme tidsrum sket en mindre forøgelse af antallet af fritstående bestande, og en noget større forøgelse af antallet af hegnede bestande. Dette skyldes, dels at nogle ældre bestande ikke er med i Alex-Hansens oversigt, dels at nye er kommet til mellem 1970 og 1974. Som gennemgået i de to foregående afsnit var den danske sikabestand pr. 1. april 1974 på ca. 475 fritstående dyr og ca. 415 under hegn, i alt ca. 900 stk. Det fritstående sikavildt har sit tyngdepunkt i Jylland, især i Aarhus amt, mens næsten 2/3 af sikavildtet under hegn findes på Øerne. Afskydningen var i 1973/74 ca. 150 stk.

Spredning af sikavildt fra de faste bestande

Så godt som alle de sikabestande, der findes eller fandtes, er opstået ved udsætning eller som følge af, at dyr er brudt ud af dyrehaver. Kun i 2 tilfælde (Mejlgaard og Ormstrup-Tange) synes der at være tale om en egentlig indvandring med påfølgende etablering af faste bestande.

Dette forhold er så påfaldende, at det var af interesse nærmere at få belyst sikavildtets spredning. Gennem notitser i jagtbladene opfordredes man til at indsende oplysninger om observeret eller skudt sikavildt uden for de faste bestande. En lignende opfordring sendtes til alle statsskov- og hedeselskabsdistrikter i Jylland. Herigennem, samt på anden mere eller mindre tilfældig måde, lykkedes det at få en række iagttagelser der er afsat på fig. 5. Den tidligste oplysning er fra 1936, og ca. 2/3 af oplysningerne stammer fra tidsrummet 1965-1975. Der er kun skelnet mellem de to grupper: hjorte og hinder, idet man ikke kan gå ud

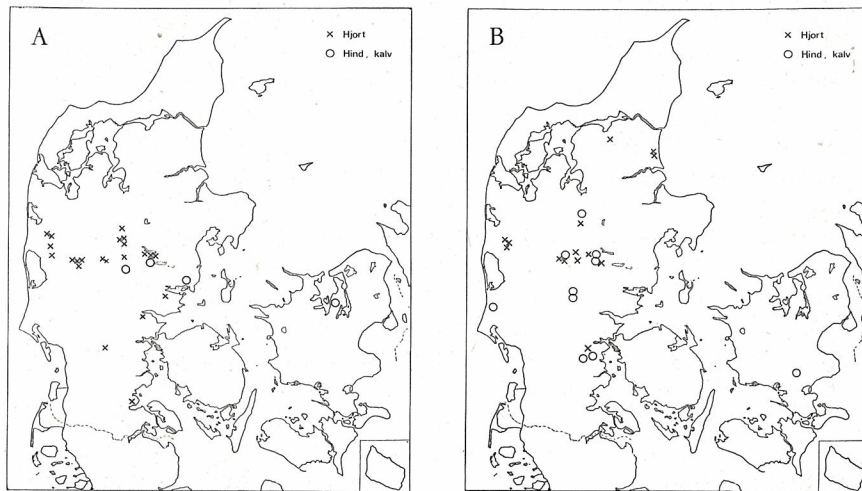

Fig. 5. Registreringer af sikavildt uden for de faste bestande. A: nedlagte eller dødfundne dyr, B: iagttagne dyr. Sml. fig. 4.

Fig. 5. Records of Sika deer occurring outwith resident populations. A: animals shot, or found dead, B: observation records.

fra, at eventuelle kalve vil blive erkendt som sådanne. Gruppen hinder kan altså meget vel omfatte kalve. Er grundlaget end spinkelt, er resultatet dog af en sådan karakter, at det giver et klart billede af spredningstendensen, nemlig fra én eller flere af de tre midtjyske bestande (E, F, H i fig. 2) og vestpå. Det er bemærkelsesværdigt, at der ikke findes oplysning om et eneste strejfdyr øst for disse tre bestande, hvorimod der er kommet oplysninger om ikke færre end 34 i retning stik vest.

Et andet markant træk i materialet er, at det i langt overvejende grad er hjorte, der er registreret. Her skal dog påpeges, at mens de fleste, der skyder en sikahjort, er, eller vil blive gjort opmærksom herpå, så kan der udmærket være skudt hinder og kalve, som er blevet antaget for råvildt. Især i dette tilfælde, hvor det netop drejer sig om opræden af sika uden for de faste bestande.

De indkomne oplysninger kan dog nok tages som udtryk for, at det i langt overvejende grad er hjortene, der vandrer ud, et forhold der også kendes fra andre hjortearter (sml. Hansen 1941 og 1943).

Jagten på sikavildt

JAGTLOVEN

Sikavildtet blev for første gang optaget i jagtloven i 1931. Arten fik da samme jagttid som råvildt (hjorten 15. maj-14. juli og 1. okt.-31. dec., hinden 1. okt.-31. dec.). Med den nugældende jagtlov af 1967 ændredes jagttiden til at følge vore øvrige store hjortearters. Det vil sige, at sikahjort og -kalv må jages i tiden 1. sept.-29. feb. og sikahind 1. okt.-31. dec. Af en række andre af jagtlovens paragraffer, der omtaler sikavildt, skal her kun nævnes § 16 stk. 2, der siger, at sikavildt ikke må beskydes med hagl eller kugle af kaliber under 6,5 mm og § 43 stk. 2, der forbyder udsætning af sikavildt. § 28 stk. 1 tillader jagt på sika i forsvarligt indhegnet dyrehave uanset fredningsbestemmelserne.

VILDTUDBYTTESTATISTIKKEN 1941/42-1973/74

På fig. 6 ses en grafisk fremstilling af det antal sika, der årligt er nedlagt ifølge vildtudbyttestatistikken fra 1941/42 til 1973/74. I dette åremål er det højeste antal 353 stk. (1941/42) og det laveste 135 stk. (1973/74). Den gennemsnitlige værdi for de 33 år er 246 stk. sika. De anførte tal er korrigerede for ikke afleverede jagttegn.

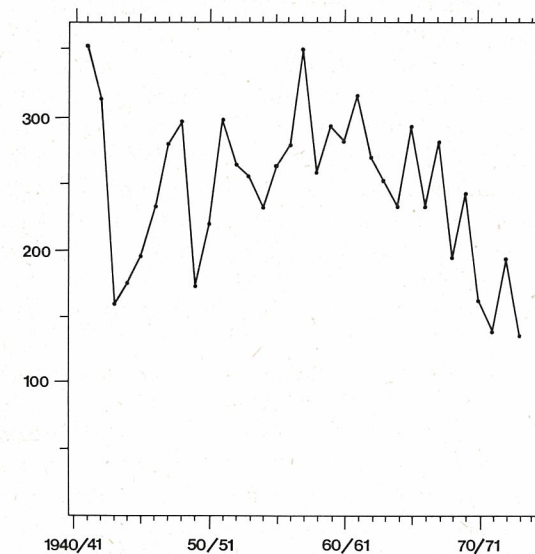

Fig. 6. Vildtudbyttet af sika 1941/42-1973/74.

Fig. 6. The bag-record of Sika deer in Denmark from 1941/42-1973/74.

Der er store svingninger på op til 100%, fra det ene år til det andet, og det er netop karakteristisk for udbyttetallene for de vildtarter, der nedlægges i et lille antal. Vildtudbyttestatistikens tal kan i sådanne tilfælde være behæftede med væsentlige fejl (jvf. nedenfor), men de afspejler sikkert her en udvikling med stigende afskydning i 1940'erne og 1950'erne og derefter en faldende afskydning siden begyndelsen af 1960'erne.

SPØRGEBREVE FOR JAGTSÆSONEN 1972/73

Dels for at få et materiale til at belyse jagten på sikavildt, dels for at finde frem til så mange distrikter med sika som muligt, blev der i foråret 1974 sendt et spørgeskema til de jægere, der på deres jagttegn havde anført sika nedlagt i jagtsæsonen 1972/73.

	Antal jægere	Antal sika
Antal breve udsendt	76	143
Antal breve besvaret, + sika	45	82
Antal breve besvaret, + sika	22	50
Antal breve ikke besvaret	9	11

Der er en divergens mellem vildtudbyttestatistikens tal (193 stk.) og spørgrebrevsmaterialets tal (143 stk.). Dette skyldes dels at førstnævnte tal er korrigeret for ikke afleverede jagttegn, dels at der er en usikkerhed både ved sammentællingen, der danner grundlag for statistikken, og ved udtagningen af de jagttegn, hvor der optræder nedlagt sika.

Som det fremgår af tabellen, svarede 67 jægere (88,2%) med 132 sika (92,3%) på henvendelsen. Af disse havde dog kun 45 jægere (67,2%) repræsenterende 82 sika (62,1%) virkelig nedlagt sika, mens de 22 fejlagtigt havde anført nedlagt sika på jagttegnet. Sika står på jagttegnet mellem dåvildt og råvildt, og hvor der var tale om fejlskrivning, var det i langt de fleste tilfælde nedlagt råvildt, der var blevet opført i sika-rubrikken.

Baseret på oplysninger fra de enkelte distrikter kan antallet af sika, der blev nedlagt i jagtåret 1973/74, anslås til ca. 150 stk. (jvf. side 21). Når dette tal er lidt større end de 135, der er opgivet i vildtudbyttestatistikken (jvf. side 23), kan det skyldes flere forhold. Bl.a. er der en del jægere, som har nedlagt sika i dyrehave, men som ikke skriver det på deres spørgeskema i den tro, at der her kun skal opføres vildt skudt i den fri vildtbane. Desuden er der en del udlændinge, som skyder sikavildt, og heller ikke disse dyr optræder i statistikken. Sluttelig er det muligt, at en del jægere har glemt at skrive nedlagt sika på spørgeskemaet.

I spørgeskemaet blev jægerne anmodet om at give følgende data for det nedlagte dyr: Dyrets køn og alder, lokalitet og tidspunkt, hvorvidt dyret var skudt i fri vildtbane eller i dyrehave, hvilken jagtform der blev anvendt, begrundelse for jagtudøvelsen, samt dyrets vægt, både totalt og opbrækket.

I nedenstående tabel er vist fordelingen af antallet af nedlagt sika-vildt, blandt de jægere der bekræftede, at de havde nedlagt sika.

Antal sika nedlagt pr. jæger	Sikajægere		Nedlagte sika	
	Antal	% af total	Antal	% af total
1	33	73,3	33	40,2
2	5	11,1	10	12,2
3	5	11,1	15	18,3
4	1	2,2	4	4,9
:	:	:	:	:
20	1	2,2	20	24,4

Kun 2 jægere har således nedlagt mere end 3 stk. sika, og gennemsnitligt har de 45 jægere nedlagt 1,8 stk. sika. Her forrykkes helhedsindtrykket dog af, at 1 jæger har nedlagt ikke færre end 20 stk. Ses der bort fra dette tilfælde, har de resterende 44 jægere i gennemsnit skudt 1,4 sika.

Jægerne blev i spørgeskemaet bedt om at oplyse, hvorfor de havde nedlagt sika. De fleste dyr, nemlig 30 stk., er angivet skudt i bestandsregulerende øjemed. 12 stk. er skudt som led i bekæmpelse, og 11 er skudt på grund af sygdom. Kun 3 stk. er angivet skudt for trofæets skyld. Dette sidste er så meget mere bemærkelsesværdigt som fordelingen på hjorte, hinder og kalve er 32 hjorte, 14 hinder og 32 kalve. Nu kan nedlæggelse af et stykke sikavildt jo tjene flere formål, og jagten på en del af de hjorte, der bl.a. er skudt for trofæets skyld, er tilsyneladende rubriceret som bestandsregulering.

På grundlag af henvendelserne til de enkelte distrikter, tegner der sig følgende billede af jagten. I de fritstående bestande er begrundelsen enten bekæmpelse (Gribskov - Vestsjælland) eller kombinationen trofæjagt/bestandsregulering (Frijsenborg - Katholm). I de hegnede bestande er forholdene simplere, idet der i en lang række dyrehaver - især de mindre - overhovedet ikke drives jagt på sika. I de større dyrehaver skydes sika for at regulere bestanden. Endvidere skydes hjortene for trofæets skyld i de dyrehaver på godserne, hvor man holder sikavildtet som jagtobjekt.

Med hensyn til det tidspunkt på året, hvor dyrene nedlægges, viser et

materiale på 100 stk., at 2/3 er nedlagt i månederne oktober-december, hvor både hjort, hind og kalv må skydes, og kun 2 er nedlagt i dyrehave uden for artens normale jagttid.

For 58 dyr indeholdt i spørgebrevene har jægerne oplyst, under hvilken jagtform de er nedlagt.

Pürsch	27
Anstandsagt	4
Trykagt	16
Drivagt	7
Andet	4

De fleste sika blev altså skudt på pürsch, men også trykagt er en populær jagtform.

Fra distrikterne blev det oplyst, at pürsch, anstands-, tryk-, og drivagt er jagtformer, der alle anvendes på friland. Hvilken jagtform, der er den foretrukne, varierer dog fra distrikt til distrikt. Hvor sika skydes i dyrehaver, er jagtformen næsten udelukkende pürsch.

Biologi

I forbindelse med undersøgelsen over sikavildtets forekomst og jagten på det er der også indsamlet en række oplysninger om dets biologi. Dette materiale egner sig ikke til detaljeret fremlægning, men som supplement til håndbøgernes sparsomme oplysninger skal nogle forhold omtales.

Vægt

På spørgeskemaet til jægerne blev der spurgt om den opbrækkede vægt af de nedlagte sika, og for 25 er vægten angivet. Ved henvendelsen til distrikterne har jeg fået en række angivelser af gennemsnitsvægte for hjorte, hinde og kalve. Endelig har jeg fået opgivet vægten på 20 sika fra Vognsbølparken, 15 fra Jægersborg Dyrehave og 10 hjorte fra Frijsenborg. Herudfra kan følgende siges om vægten på dansk sikavildt:

Den højest angivne vægt for en frilandshjort er fra Kastrup Storskov. Opbrækket vejede hjorten 71 kg. De største hjorte fra hegnede bestande er to fra Vejle Dyrehave. De blev skudt 9. oktober 1975 og vejede begge 79 kg opbrækket. Dette må karakteriseres som maksimalvægte for en hjort. De 10 hjorte fra Frijsenborg vejede fra 36 til 60 kg med et gennemsnit på 45,1 kg. Det drejer sig imidlertid om vildthandlervægte (uden hoved), hvorfor den opbrækkede vægt må antages af ligge 2-3 kg

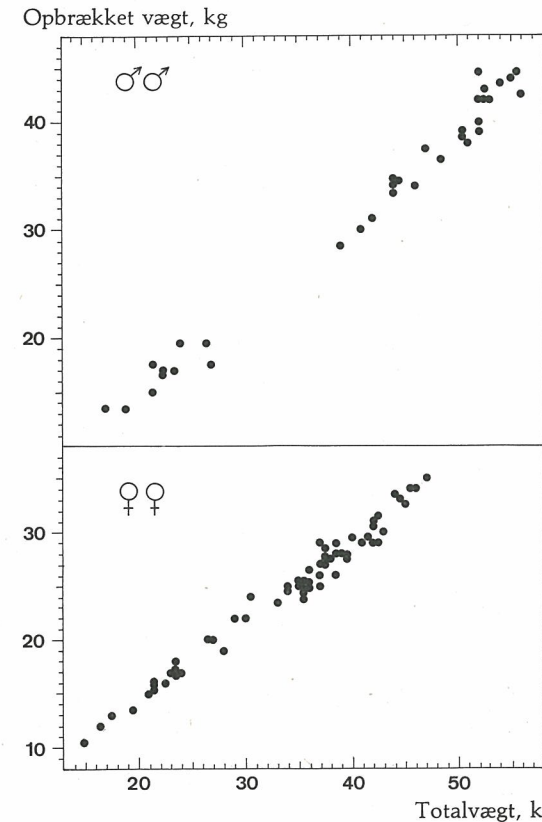

Fig. 7. Opbrækket vægt i forhold til totalvægt på sikavildt nedlagt på Frijsenborg.
Fig. 7. Cleaned weight in relation to total weight of Sika deer shot on Frijsenborg.

højere. Den normale opbrækkede vægt for udvoksede hjorte ligger i intervallet 40-55 kg. Spidshjorte vejer ca. 30 kg. Hinder vejer mellem 28 og 40 kg, hyppigst mellem 30 og 35 kg. Kalvene varierer meget i vægt, alt efter hvornår de er født, henholdsvis skudt. En normalt sat kalv fra maj-juni vejer mellem 15 og 20 kg i november-december. Alle angivelser er opbrækket vægt.

Til belysning af forholdet mellem opbrækket vægt og totalvægt er i fig. 7 afbildet vægtangivelser for 96 sika nedlagt på Frijsenborg okt.-dec. 1958-1962. Dyrene er vejet af daværende revirjæger på Frijsenborg, G. Andersson, der for en del år siden velvilligst har stillet oplysningerne til rådighed for Vildtbiologisk Station.

Figuren bekræfter den almindelige regel, at der sker et vægttab på ca. 1/4 ved opbrækningen, eller omvendt at man kan få den omtrentlige helvægt ved at lægge 1/3 af vægten i opbrækket stand til denne. Det ses dog, at flere af de store hjorte har en forholdsvis for stor vægt opbrækket. Dette må sikkert sættes i forbindelse med, at brunsthjorte har mindre maveindhold og dermed får en forholdsvis for lille helvægt. Tilsvarende forhold kendes for kronhjorten (Jensen 1967).

Gevirudvikling

Ved henvendelsen til distrikterne blev der spurgt om hvilken gevirudvikling, hjortene normalt gennemgår. Af svarene fremgår, at det første gevir så godt som altid er to spidser. Større variation er der i andet gevir. Dette er sjældent et gaffelstadium, hyppigst 6-ender og undertiden 8-ender. Det tredje gevir er næsten altid 8-ender ligesom de følgende. Indtil geviropsætningen kulminerer, bliver stængerne dog længere og kraftigere for hvert år. Hjorten kan blive 10-ender - hyppigst ulige 10-ender.

På Vildtbiologisk Station kan jægerne gratis få gevirene målt op, men det er relativt få gevire af sika, der har været indsendt. De to største hjorte, der er skudt og bedømt her i landet, målte henholdsvis 116,0 og 115,1 points. Det var de to ovennævnte hjorte fra Vejle Dyrehave, skudt 9. okt. 1975 af skovfoged A. Koefoed-Larsen. Den tredjestørste hjort er fra Vognsbølparken ved Esbjerg. Den målte 106,6 points og blev skudt af skovtekniker C. Løth 14. okt. 1971. Den gennemsnitlige stanglængde på rekordhjorten fra Vejle er 55,5 cm og udlægget 54,8 cm. Det er et gevir helt i europæisk topklasse. Den største frilandshjort, der er bedømt, målte 106,5 points og blev skudt af godsejer P. Collet på Katholm. Den var 8-ender, med en gennemsnitlig stanglængde på 49,2 cm og et udlæg på 48,0 cm. Generelt kan siges, at danske sikahjorte kun meget sjældent bærer gevire med stanglængde og udlæg på over 50 cm. Det skal bemærkes, at man i forskellige lande bruger forskellige måleregler, hvorfor man ikke umiddelbart kan sammenligne de danske og de udenlandske pointbedømmelser.

Forplantning og kønsforhold

Ved henvendelsen til distrikterne blev der forespurgt, hvornår sikavildtets brunsttid ligger, samt hvornår kalvene sættes. Det fremgår af svarene, at sikavildtets brunsttid strækker sig over et forholdsvis længere tidsrum end hos kron- og dåvildt. Det er således normalt, at brunsten varer et par måneder på det enkelte distrikt, og desuden er der

meget stor variation fra distrikt til distrikt med hensyn til brunstperiodens placering. På Frijsenborg er brunsten normalt i gang allerede første uge i september, hvorimod den på andre distrikter først synes at begynde omkring 1. november.

Denne spredning af brunsten bevirker naturligvis, at kalvesætningen ligeledes strækker sig over et længere tidsrum.

På Frijsenborg er der således set en nysat kalv allerede 27. marts, og det er ikke usædvanligt med kalve i april. Omvendt er der i Marselisborg Dyrehave observeret en nysat kalv så sent som 5. oktober. Hovedmassen af kalvene sættes her i landet formodentlig fra først i maj til midt i juni. Da sikavildtets drægtighedsperiode angives at være 222 dage (7½ måned)(Suminski 1968) svarer det til, at brunsten kulminerer i oktober måned.

Normalt sætter sikaen kun én kalv, og unge hinder sætter første kalv, når de er to år.

Forholdet mellem, hvad der fødes af handyr og hundyr, illustreres af et materiale tilsendt af skytte J.C. Gejl, Svenstrup. I tidens løb er der i den hegnede bestand på Svenstrup skudt 213 hjorte og 212 hinder, og der er solgt 40 hjorte og 59 hinder. I alt giver dette 253 hjorte og 271 hinder, dvs. kønsforholdet 1 hjort til 1.07 hind. Med mindre der har fundet en selektiv afgang af sika sted, som ikke er medtaget i ovennævnte, tyder det på, at kønsforholdet ved fødslen er nær 1:1.

I spørgebrevsmaterialet fordeler 78 nedlagte sika sig på 32 hjorte, 14 hinder og 32 kalve. Forholdet mellem voksne og kalve er altså ca. 3:2. Forudsættes en ligelig kønsfordeling blandt kalvene, bliver forholdet mellem nedlagte handyr og hundyr 3:2. En sådan selektiv afskydning vil bevirke, at der i bestanden findes flest hundyr. Dette bekræftes af, at for 352 sika i hegnede bestande, hvorfra der foreligger oplysninger om køns- og alderssammensætningen, var fordelingen 105 hjorte, 149 hinder og 98 kalve. Her er forholdet mellem hjorte og hinder altså 2:3.

English summary

A study was made during 1974-75 of the Sika deer (*Cervus nippon*) in Denmark. It was introduced to Europe from the far East (Fig. 1), the first individuals in Denmark (possibly of Irish stock) being released as park deer at Svenstrup in 1900 (Fig. 2 No. 34). In 1909, Sika deer from

Hagenbeck in Hamburg were released at Knuthenborg (Fig. 2 No. 44). As far as is known, all other herds in Denmark (Fig. 2) are derived from these two herds. This figure should be consulted in conjunction with Tables 1 and 2, in which place-names and periods of existence of free-ranging and enclosed herds respectively are given. The origins of the different herds are outlined in Fig. 3, while the size of each herd in 1974 is shown in Fig. 4. Estimates of Sika deer numbers are given on pp. 18-19; on April 1 1974, total numbers of free-ranging deer were estimated at 475 individuals, and enclosed deer at 415 individuals. The development of certain herds during 1945-1974 is shown for every fifth year in Table 3 p. 20.

The dispersal of individuals from existing herds was also studied; records of animals shot or observed outwith existing herds (Fig. 5) establish a) that Sika deer predominantly migrate in a westward direction from herds in central Jutland, and b) that most migratory individuals are males.

The official bag-record of Sika deer during 1941/42-1973/74 is represented in Fig. 6. Considerable annual fluctuations are evident, but the data may reflect a general rise in numbers shot in the 1940's and 1950's, followed by a decrease after 1960. Information on Sika-hunting was gained by sending a questionnaire to all sportsmen who shot Sika 1972/73. As seen on p. 25, 75% of these had shot only one individual. Most Sika deer are shot to control numbers, some are shot by landowners who consider them a nuisance, and a relatively small number are shot for their trophy value. Two-thirds of all individuals shot are killed during October-December, when stags, hinds and calves are legitimate game. The other third are shot in September, January or February, when hinds are protected. Most Sika are shot by still-hunting, but deer may also be flushed by the hunter or his companions and then shot.

The cleaned weight of Sika in Denmark is as follows: Full-grown stags, 40-55 kg, max. 80 kg - yearling stags, about 30 kg - hinds, 28-40 kg - calves, 15-20 kg in November-December. The cleaned weight in relation to total weight is shown in Fig. 7.

The trophy value varies; the first head is always a spiker, the second may be a fork or an 8-pointer, but more commonly is a 6-pointer. The third or more head is an 8-pointer, eventually reaching a 9- or 10-pointer. The greatest trophy taken in Denmark had an antler length of 55.5 cm and a spread of 54.8 cm. Sika antlers more than 50 cm in length are seldom taken in Denmark.

The rutting season in different herds varies considerably. The rut often culminates in October, and consequently calves are born in May and part

of June. Evidence suggests the sex-ratio at birth is 1:1, while among bagged individuals the ratios are 3 males: 2 females and 3 adults: 2 calves. In enclosed populations, the live adult ratio is about 2 males: 3 females.

Litteratur

- ALEX-HANSEN, B.: Oversigt over Danmarks klovbærende vildt i Dansk Jagttidende: 62 (23) 1946, 63 (8) 1946, 67 (9) 1950, 72 (9) 1955, 77 (5) 1960, 82 (5) 1965, 87 (5) 1970.
- CLARKE, M., 1974: Deer distribution survey 1967-72. - Deer 3: 279-281.
- CRICHTON, M., 1974: Provisional distribution maps of amphibians, reptiles & mammals in Ireland. - Dublin.
- DAVIDSON, M.M., 1973: Characteristics, liberation and dispersal of Sika Deer (*Cervus nippon*) in New Zealand. - New Zealand Journal of Forestry Science 3: 153-180.
- FISHER, J., SIMON, N. & VINCENT, J., 1969: Wildlife in danger. - New York.
- GLOVER, R., 1956: Notes on the Sika Deer. - Journal of Mammalogy 37: 99-104.
- HANSEN, P., 1941: Sturvildtet i Jylland. - København.
- HANSEN, P., 1943: Den store Vildtvandring mod Vest. - Viborg.
- HEPTNER, V.G. & NAUMOV, N.P., 1966: Die Säugetiere der Sowjetunion, Band 1 - Jena.
- JENSEN, B., 1967: Køns- og aldersfordeling, vækstforhold og bestandsomsætning hos dansk kronvildt belyst ved jagtudbyttet. I Under søgelser over kronvildtet (*Cervus elaphus* L.) i Danmark. - Danske Vildtundersøgelser 13. 184 pp.
- KOTRLY, A. & KOTRLA, B., 1975: Ein Beitrag zur Kenntnis von Helminthen des Sikawildes in der CSSR. - Beiträge zur Jagd- und Wildforschung 9: 179-187.
- KIDDIE, D.G., 1962: The Sika deer in New Zealand. - New Zealand Forest Service Information Series No. 44.
- MEYLAN, A., 1966: Liste des Mammifères de Suisse. - Bull. Soc. Vaud. Sc. Nat. 69: 233-245.
- NIETHAMMER, G., 1963: Die Einbürgerung von Säugetieren und Vögeln in Europa. - Hamburg.
- ROCHOLL, W., 1967: Gebt »grünes Licht« für Sika-Wild. - Wild und Hund 70: 134-137.
- SUMINSKI, P., 1968: Das Sikawild in Polen. - Beiträge zur Jagd- und Wildforschung 6: 71-85.

- SVENDSEN, L. (red.), 1945: Jagt-haandbogen. - København.
- UECKERMANN, E., 1972: Der Sikawildabschuss. - Hamburg.
- VOGELSANGER, W & HABLÜTZEL, H., 1974: Sikawild und Waldschaden im Klettgau, Kanton Schaffhausen. - Stenc. rapport.
- WHITEHEAD, G.K., 1964: The Deer of Great Britain and Ireland. - London.
- WHITEHEAD, G.K., 1972: Deer of the World. - London.
- ZJIRNOV, L.V., VINOKUROV, A.A. & BYTIKOV, V.A., 1975: Sjældne pattedyr og fugle, og deres beskyttelse i USSR. - Moskva (russisk).